

Kirsi-Maria Mämlund-Laakso, neuvotteleva virkamies
Sanna Ahonen, erityisasiantuntija
Sini Huikuri, lakimies

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi omaishoidon tuesta annetun lain 5 §:n ja perhehoitolain 12 §:n muuttamisesta, HE 110/2025 vp

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi omaishoidon tuesta annettua lakia (937/2005) ja perhehoitolakia (263/2015). Esityksessä ehdotetaan, että omaishoidon tuen vähimmäispalkkiota korotetaan. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että perhehoitajan taloudellista tilannetta parannetaan irtisanomisajalta maksettavan korvauksen osalta tietyissä tilanteissa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

Taustaa

Tämä esitys perustuu hallituksen puoliväliriihessä (22.-23.4.2025) tekemään päätökseen nostaa omaishoidon alinta palkkiotasoa ja lisäksi tukea toimeksiantosuhteisten perhehoitajien asemaa tilanteessa, jossa perhehoito päättyy ennakoimattomasti. Lakimuutoksiin varattiin rahoitusta yhteensä 16 miljoonaa.

Hallitusohjelmassa todetaan, että omaishoidon arvo korostuu ikääntyvässä yhteiskunnassa ja hallitus näkee omaishoidon arvokkaana osana suomalaista hyvinvointipalvelua. Omaishoidon nähdään vahvistavan merkittävästi julkista taloutta. Hallitusohjelmassa on useita kirjauksia omaishoidon kehittämisestä ja omaishoitajien tukemisesta. Lisäksi hallitusohjelmassa mainitaan, että ikääntyvien perhehoitoa lisätään.

Valtiovarainministeriö (VM) on selvittänyt vuonna 2023 hallitusohjelman mukaisesti omaishoidon verotuksen kohtuullistamista. Tämä hallituksen esitys on linjassa VM:n selvityksen johtopäätöksen kanssa, jonka mukaan hoitopalkkion verotuksellisen kohtelun sijaan omaishoitajien taloudellisen aseman arvioinnissa on ennemminkin kyse hoitopalkkion tasoon liittyvästä kysymyksestä. Jos omaishoitajien taloudellista asemaa haluttaisiin parantaa, omaishoidon tuen palkkion korotus olisi palkkion verovapautta parempi keino, joka kohdistuisi oikeudenmukaisemmin omaishoitajille ja josta myös pienituloiset omaishoitajat hyötyisivät.

Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelussa on ollut mukana myös Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Hallituksen esityksen luonnoksesta järjestettiin lausuntokierros 16.6.-27.7.2025. Lausuntoa pyydettiin yhteensä 44 taholta, minkä lisäksi kaikilla halukkailla oli mahdollisuus antaa lausuntonsa Lausuntopalvelu.fi -palvelussa. Esitystä koskevat asiakirjat ovat saatavilla osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella STM060:00/2025.

Hallituksen esitys jatkovalmisteltiin STM:ssä virkatyönä. Esitystä on myös käsitelty hyvinvointialueneuvottelukunnassa.

Kirsi-Maria Mämlund-Laakso, neuvotteleva virkamies
Sanna Ahonen, erityisasiantuntija
Sini Huikuri, lakimies

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on, että omaishoidon tuen hoitopalkkion vähimmäismäärä vastaisi nykyistä paremmin omaishoitotehtävän sitovuutta ja vaativuutta.

Esityksen tavoitteena on tukea toimeksiantosuhteisten perhehoitajien taloudellista tilannetta, jos toimeksiantosopimus, joka koskee perhehoitajan kotona annettavaa ympärivuorokautista tai osavuorokautista pitkäaikaista perhehoitoa, päättyy ennakoimattomasti perhehoitajasta riippumattomasta syystä.

Keskeiset ehdotukset

Omaishoidon tuki

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi omaishoidon tuesta annetun lain 5 §:ää siten, että omaishoidon tuen vähimmäispalkkiota korotetaan ja se olisi 1.1.2026 lähtien 530 euroa kuukaudessa. Esityksessä on arvioitu omaishoidon tuen vähimmäispalkkioon vuosittain tehtävä työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä mukainen palkkakertoimen korotus vuonna 2026 ja se sisältyisi uuteen vähimmäispalkkioon. Esityksen mukaan vähimmäispalkkio nousisi noin 58 euroa kuukaudessa verrattuna vuoteen 2025, josta lakimuutoksen vaikutukseksi arvioitiin noin 46 euroa.

Esityksessä raskaan siirtymävaiheen vähimmäispalkkioksi ehdotettiin säädettäväksi 968 euroa kuukaudessa 1.1.2026 lähtien. Raskaan siirtymävaiheen vähimmäispalkkiota koskeva rahamäärä muutettaisiin vastaamaan vuonna 2026 palkkakertoimella tarkistettua ja lähimpään euroon pyöristettyä hoitopalkkion määrää. Tosiasiallisesti tämä teknisluonteinen muutos ei muuttaisi maksettavan raskaan siirtymävaiheen vähimmäispalkkion määrää verrattuna siihen, mitä maksettaisiin voimassa olevan sääntelyn perusteella vuonna 2026. **Esityksen antamisen jälkeen vahvistetun vuoden 2026 palkkakertoimen mukaisen korotuksen jälkeen tarkentunut vähimmäispalkkio on 966 euroa. Tämä tulee muuttaa 1. lakiehdotukseen omaishoidon tuesta annetun lain 5 §:n 2 momenttiin.**

Esityksessä ehdotetaan myös päivitettäväksi omaishoidon tuesta annettua lakia siten, että 5 §:stä poistetaan viittaus vuorotteluvapaaseen. Vuorotteluvapaalaki on kumottu 1.8.2024 alkaen. Muutos olisi luonteeltaan tekninen.

Perhehoito

Perhehoitolain 12 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että jos toimeksiantosopimus, joka koskee perhehoitajan kotona annettavaa ympärivuorokautista tai osavuorokautista pitkäaikaista perhehoitoa, päättyy ennakoimattomasti perhehoitajasta riippumattomasta syystä, on perhehoitajalla oikeus saada 1 momentissa tarkoitettulta irtisanomisajalta maksettavan palkkion lisäksi yhden kuukauden hoitopalkkion määrää vastaava korvaus. Korvauksen maksaa hyvinvointialue, jonka kanssa perhehoitajan toimeksiantosopimus päättyy. Oikeutta korvaukseen ei ole, jos perhehoitajan kotiin olisi sijoitettavissa tai sijoitetaan irtisanomisaikana uusi hoidettava.

Ehdotukset koskevat hyvinvointialueen ja perhehoitajan tekemään toimeksiantosopimukseen perustuvaa perhehoitoa. Ehdotukset eivät koske perhehoitolain 4 §:n mukaista ammatillista perhehoitoa. Oikeus korvaukseen ei myöskään koski perhehoitoa, joka on järjestetty omaishoitolain 4 §:n 3 momentin nojalla.

Perhehoitolain mukaan toimeksiantosopimuksen irtisanomisaika on kaksi kuukautta, ellei toisin ole sovittu. Esityksessä pidennetään perhehoitajan saamaa korvausta lisäämällä irtisanomisajalta maksettavaan

Kirsi-Maria Mämlund-Laakso, neuvotteleva virkamies
Sanna Ahonen, erityisasiantuntija
Sini Huikuri, lakimies

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

palkkioon erillinen yhden kuukauden palkkio. Yhteensä perhehoitaja saisi siten ennakkoimattomissa päättymistilanteissa pääsääntöisesti kolmen kuukauden palkkion. Korvauksen tarkoitus on tukea toimeksiantosuhteisten perhehoitajien asemaa. Korvauksen avulla toimeksiantosuhteinen perhehoitaja voi paremmin sopeuttaa talouttaan ennakkoimattomissa perhehoidon päättymisen tilanteissa.

Taloudelliset vaikutukset

Omaishoidon tuki

Esityksen mukaan omaishoidon tuen vähimmäispalkkio olisi 1.1.2026 lähtien 530 euroa kuukaudessa. Osa vähimmäispalkkion korotuksesta muodostuisi vuosittaisesta palkkakertoimen mukaisesta korotuksesta, ja osa lakimuutoksella tehtävästä vähimmäispalkkion korotuksesta.

Arvio palkkakertoimen mukaisesta korotuksesta

Vuoden 2026 palkkakerroin vahvistettiin vasta lokakuussa 2025, joten esityksessä on käytetty VM:n kesäkuun ennustelukujen perusteella laskettua arviota palkkakertoimesta. Vähimmäispalkkion nousuksi pelkästään palkkakertoimella korotuksen myötä arvioitiin ennustelukujen perusteella 2,52 prosenttia. Näin olleen palkkioksi vuodelle 2026 arvioitiin 484,05 euroa kuukaudessa (voimassa olevan lainsäädännön mukaan, ilman hallituksen esityksen myötä tulevaa lakisääteistä korotusta).

Omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korotuksen kustannusvaikutukset

Lakimuutoksen osuudeksi vähimmäispalkkion korotuksesta arvioitiin 45,95 euroa kuukaudessa. Hyvinvointialueiden on lisäksi maksettava sivukulut, joiden arvioitiin olevan 24 prosenttia palkkiosummasta.

Omaishoidon tuen asiakkaita eli hoidettavia oli vuoden 2024 aikana yhteensä noin 52 400. Asiakkaissa on vaihtuvuutta eli kaikki asiakkaat eivät ole tuen piirissä koko vuotta. THL:n hyvinvointialueille tekemän kyselyn mukaan poikkileikkaustilanteessa asiakkaita on noin 40 000 ja heistä noin 70 prosenttia (lähes 28 000) saa hyvinvointialueensa alinta palkkiota.

Viisi hyvinvointialuetta maksaa alimmassa palkkioluokassa selvästi lakisääteistä vähimmäispalkkiota enemmän (vähintään 500 euroa vuonna 2025). Näille hyvinvointialueille laskettiin tosiasiallinen kustannusvaikutus (esimerkiksi 16 euroa kuukaudessa per alimman palkkioluokan asiakas). Muille hyvinvointialueille laskettiin täysimääräinen korotus (noin 46 euroa kuukaudessa per alimman palkkioluokan asiakas), vaikka osalla näistäkin hyvinvointialueista alin palkkio on hieman lakisääteistä vähimmäispalkkiota suurempi. Hyvinvointialueen kustannuksiksi arvioitiin yhteensä 15,0 miljoonaa euroa.

Edellä on arvioitu lakimuutoksen kustannusvaikutus koko maassa yhteensä. Summa lisättäisiin hyvinvointialueiden rahoitukseen, josta se jakautuu hyvinvointialueille hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmän periaatteiden mukaisesti (sosiaalihuollon tarvekertoimen perusteella).

Omaishoidon tuen raskaan siirtymävaiheen vähimmäispalkkio – ei taloudellisia vaikutuksia

Raskaan siirtymävaiheen vähimmäispalkkiota koskeva rahamäärä muutettaisiin vastaamaan vuoden 2026 palkkakertoimella tarkistettua ja lähimpään euroon pyöristettyä hoitopalkkion määrää. Kyseessä on teknisluonteinen muutos, sillä tosiasiallisesti raskaan siirtymävaiheen hoitopalkkion määrää ei muuttuisi verrattuna siihen, mitä maksettaisiin voimassa olevan sääntelyn perusteella vuonna 2026. Vuoden 2026 raskaan siirtymävaiheen vähimmäispalkkio arvioitiin samalla perusteella, kuin vähimmäispalkkio edellä ja vuoden 2026 alussa tehtäväksi palkkakertoimen mukaiseksi korotukseksi arvioitiin 2,52 prosenttia. Lisäksi

Kirsi-Maria Malmund-Laakso, neuvotteleva virkamies
Sanna Ahonen, erityisasiantuntija
Sini Huikuri, lakimies

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

esityksessä todettiin, että raskaan siirtymävaiheen palkkio tarkistetaan eduskuntakäsittelyssä STM:n lokakuussa vahvistamalla vuoden 2026 palkkakertoimella. STM vahvisti 23.10.2025 asetuksella (STM/2025/113) vuodelle 2026 palkkakertoimeksi 1,712, mikä merkitsee noin 2,33 % nousua palkkioihin vuoteen 2025 verrattuna. Näin ollen raskaan siirtymävaiheen palkkioksi säädettäisiin 966 euroa kuukaudessa 1.1.2026 lähtien. Eesityksessä ehdotettuun raskaan siirtymävaiheen palkkioon (968 euroa) tuli siis vahvistetulla palkkakertoimella tarkistamisen jälkeen kahden euron muutos (966 euroa).

Raskaan siirtymävaiheen palkkiolla ei kuitenkaan ole vaikutusta esityksen taloudellisten vaikutusten arvioon, sillä esityksessä ei koroteta raskaan siirtymävaiheen palkkiota. Muutos tehdään ainoastaan selkeyttämään lainsäädännön tulkintaa. Omaishoitolaki on tullut voimaan 1.1.2006 ja siinä säädettyjä vähimmäispalkkioita on korotettu vuosittain palkkakertoimella. Mikäli muutettaisiin vain vähimmäispalkkiota ja jätettäisiin raskaan siirtymävaiheen vähimmäispalkkio ennalleen, samassa pykälässä olisi eri ajalta peräisin olevat vähimmäispalkkiot.

Muut omaishoidon tuen palkkioluokat – ei suoria taloudellisia vaikutuksia

Vähimmäispalkkion korotus ei koske niitä omaishoitajia, joille maksetaan vähimmäispalkkioita korkeampia palkkioita. Heidän palkkionsa nousevat vuoden 2026 alussa palkkakertoimella, kuten nykyisen lainsäädännön mukaan. Hyvinvointialueet päättävät itse muiden palkkioluokkien palkkioiden suuruudesta eikä tällä esityksellä ole suoria kustannusvaikutuksia niiden osalta.

Omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korotus saattaa hieman lisätä omaishoidon houkuttelevuutta ja siten omaishoitajien määrää. Esityksen vuoksi lisääntyvää omaishoitajien määrää on kuitenkin vaikea arvioida. Omaishoidon palkkion lisäksi kustannuksia aiheuttavat esimerkiksi vapaat ja muut tarvittavat palvelut. Toisaalta osalla asiakkaista omaishoidon tuki saattaa korvata muita palveluja. Osalla hyvinvointialueista toivotaan omaishoidon lisääntymistä nykyisestä.

Perhehoito

Esityksessä turvataan toimeksiantosuhteisen perhehoitajan asema tilanteessa, jossa pitkäaikainen perhehoito päättyy ennakoimattomasti. Taloudellisten vaikutusten arvioiminen on asiantuntijoiden arvio, joka on tehty THL:n tilastojen ja hyvinvointialueilta kysytyjen tietojen perusteella.

Irtisanomisajasta säädellään perhehoitolaissa. Koottua tietoa sopimuksissa olevista irtisanomisajoista ei ole, mutta asiantuntija-arvion mukaan pitkäaikaista perhehoitoa koskevissa sopimuksissa on irtisanomisajaksi yleensä sovittu vähintään laissa mainittu kaksi kuukautta. Perhehoidon päättymisen yleisyydestä tai päättymisen syistä ei myöskään ole tilastotietoa. Näin ollen säännöksessä tarkoitettujen, ennakoimattomien tilanteiden yleisyyttä kokonaisuudessaan on vaikea arvioida. Yhteenvetona voidaan kuitenkin arvioida, että todennäköisesti ylimääräistä kuukauden hoitopalkkiota ei kovin usein maksettaisi. Tämä arvio perustuu siihen, että vaikka ennakoimattomia päättymisiä olisi paljonkin, niistä vain pienessä osassa on tilanne, että uutta asiakasta ei irtisanomisaikana löytyisi ja kyseessä olisi perhehoitajalle ennakoimaton tilanne.

Kustannusvaikutusten arviointia varten tarvitaan arvio keskimääräisestä palkkiosta vuonna 2026. Palkkiot eroavat hyvinvointialueittain ja kohderyhmittäin (esimerkiksi lastensuojelussa on erilaiset palkkiot kuin iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden perhehoidossa). Eroja on myös hoidettavan tarpeista johtuen, jolloin vaihteluväli palkkioluokissa on lakisääteistä vähimmäispalkkiota vastaavasta noin 1 000 euron palkkiosta jopa lähes 3 000 euron palkkioihin. Kustannusvaikutusten arvioinnissa on käytetty THL:n tilastointia. THL:n

Kirsi-Maria Mämlund-Laakso, neuvotteleva virkamies
Sanna Ahonen, erityisasiantuntija
Sini Huikuri, lakimies

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

tilastoista saadaan toimeksiantosopimussuhteisen perhehoidon asiakasmäärä vuoden 2023 lopussa sekä palkkioiden kokonaiskustannukset vuonna 2023. Vuoden 2023 lopussa oli asiakkaita yhteensä noin 8 700 ja perhehoidon palkkiot vuonna 2023 yhteensä noin 172 miljoonaa euroa. Näistä laskettuna perhehoidon palkkio olisi keskimäärin vuoden 2026 tasoon nostettuna noin 1 800 euroa kuukaudessa. Tieto perhehoidon palkkioiden kokonaiskustannuksista sisältää kuitenkin paitsi hoitajalle maksetut perhehoidon palkkiot, myös sivukulut, kulukorvaukset (ml. käynnistämiskorvaukset) ja matkakorvaukset. Mikäli oletetaan, että kulukorvaukset ja matkakorvaukset olisivat keskimäärin noin 500 euroa kuukaudessa, keskimääräinen palkkio sivukuluineen (jotka ovat 24 %) olisi noin 1 300 euroa kuukaudessa.

- lääkäiden henkilöiden perhehoidossa oli vuonna 2024 arviolta 420 asiakasta pitkäaikaishoidossa. Arviolta pitkäaikaisessa perhehoidossa olevista maksimissaan kolmasosalla perhehoito päättyy vuoden aikana (140 asiakasta). Näistä maksimissaan puolet (70 asiakasta) olisi säännöksessä tarkoitettuja tapauksia, joista saisi ylimääräisen palkkion.
- Vammaisten henkilöiden perhehoidossa oli vuonna 2024 arviolta 450 asiakasta pitkäaikaishoidossa. Arviolta pitkäaikaisessa perhehoidossa olevista maksimissaan viidesosalla perhehoito päättyy vuoden aikana (90 asiakasta). Näistä maksimissaan puolet (45 asiakasta) olisi säännöksessä tarkoitettuja tapauksia, joista saisi ylimääräisen palkkion.
- Lastensuojelun perhehoidossa oli vuonna 2023 yhteensä 5 906 asiakasta. Asiantuntijoiden arvio olisi, että näistä noin 500 olisi säännöksessä tarkoitettuja tapauksia, joista saisi ylimääräisen palkkion. Arvio on tehty THL:n tilastojen ja hyvinvointialueilta kysytyjen tietojen perusteella.

Laskenta:

- Säännöksessä tarkoitettujen tapausten määrä vuodessa (yhteensä 615) * keskimääräinen palkkio sivukuluineen (24 %) vuonna 2026 (1 300 euroa kuukaudessa) = yhteensä 0,8 miljoonaa euroa.

Yhteenveto taloudellista vaikutuksista

Yhteenveto kustannusvaikutuksista hyvinvointialueille:

- Omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korotus: 15,0 miljoonaa euroa
- Perhehoitajan aseman turvaaminen: 0,8 miljoonaa euroa
- Yhteensä: 15,8 miljoonaa euroa

Yhteenveto kustannusvaikutuksista omais- ja perhehoitajille:

- Omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korotus: lakimuutoksen vaikutus noin 46 euroa kuukaudessa (kaikkiaan vähimmäispalkkio nousisi indeksikorotus mukaan luettuna noin 58 euroa kuukaudessa verrattuna vuoteen 2025).
- Perhehoitajan aseman turvaaminen: perhehoidon päättyessä ennakoiduttomasti maksetaan irtisanomisajan jälkeen ylimääräisen yhden kuukauden ajan päättyvän sopimuksen mukainen palkkio, mikäli uutta asiakasta ei olisi sijoitettavissa tai ei pystytä osoittamaan.

Vaikutukset omaishoitajiin

Esitys nostaisi lakisääteistä omaishoidon tuen vähimmäispalkkiota noin 58 euroa kuukaudessa, josta lakimuutoksen vaikutuksiksi arvioitiin noin 46 euroa. Esityksessä ehdotettu omaishoidon tuen

Kirsi-Maria Mämlund-Laakso, neuvotteleva virkamies
Sanna Ahonen, erityisasiantuntija
Sini Huikuri, lakimies

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

vähimmäismäärän korotus vaikuttaisi suureen osaan omaishoitajista, sillä valtaosa omaishoitajista saa vähimmäispalkkion mukaista tai sitä lähellä olevaa hoitopalkkiota.

Vähimmäispalkkion korotus edistäisi vähimmäispalkkiota saavien omaishoitajien yhdenvertaisia mahdollisuuksia suoriutua arjen kustannuksista. Korotuksen merkitys omaishoitajan toimeentuloon riippuisi hänen muista tuloistaan. Tyypillisesti pienituloisella pienikin korotus on merkityksellinen, toisaalta suurituloisella merkitys jää todennäköisesti vähäisemmäksi.

Korotuksen kohdistaminen vähimmäispalkkioon edistäisi lisäksi vähimmäispalkkiota saavien omaishoitajien yhdenvertaisuutta suhteessa raskaan siirtymävaiheen tukea saaviin omaishoitajiin, joiden vähimmäispalkkio on indeksitarkastusten johdosta noussut enemmän.

Yhteisvaikutukset muiden etuuksien ja tukien kanssa - omaishoidon tuki

Omaishoidon tuen palkkio katsotaan ansiotuloksi ja sitä verotetaan tuloverotuksessa. Omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korottaminen voi vaikuttaa omaishoitajan saamiin tukiin ja etuuksiin. Vaikutukset voivat vaihdella yksilöllisesti omaishoitajan kokonaistilanteesta riippuen.

Omaishoidon tuen palkkio ei vaikuta asumistukeen, hoito- ja vammaistukiin, osittaiseen hoitorahaan ja vanhuuseläkkeeseen, eikä näin olleen myöskään omaishoidon tuen palkkion korotuksella olisi vaikutusta näihin tukiin ja etuuksiin.

Kela on tutkinut vuoden 2024 tulorekisteriaineistosta ja Kelan maksuaineistosta, kuinka suurella osalla omaishoidon tuen saajista olisi yhteisvaikutuksia eri etuuksien ja tukien osalta. Aineistosta ei saada erikseen vähimmäispalkkiota saavia omaishoitajia, joten tiedot koskevat kaikkia omaishoidon tuen palkkiota saavia. Näin olleen arviot ovat yliarvioita. Omaishoidon tuen palkkiota saaneiden tuloissa suunniteltu korotus nostaisi esimerkiksi sairauspäivärahaa, kuntoutuspäivärahaa ja vanhempainpäivärahaa.

Perustoimeentulotuen määrässä huomioidaan myös omaishoidon tuen palkkio. Yllä mainittujen vuotta 2024 koskevien aineistojen yhdistäminen osoittaa, että jos kaikki omaishoitajan tuen palkkiota saaneet toimeentulotuen asiakkaat olisivat saaneet suunnitellun korotuksen, muutos olisi hieman vähentänyt toimeentulotuen tarvetta enintään noin 2 300 kotitaloudelta.

Kokonaisuutena suunnitellun korotuksen yhteisvaikutukset muiden etuuksien ja tukien kanssa eivät ole kovin suuria. Omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korotus on pääosalle omaishoitajista myönteinen muutos ja lisää käytettävissä olevia tuloja. Tilanteissa, joissa omaishoitaja on oikeutettu toimeentulotukeen, voi käydä niin, että palkkion korotus ei vaikuta käytettävissä oleviin tuloihin toimeentulotuen määrän vähentyessä tai lakkautuessa kokonaan.

Yhteisvaikutusten arviointi

STM on arvioinut vuosien 2024–2026 aikana voimaantulevien toimeentuloturva-, sosiaali- ja terveyspalvelulainsäädännön muutosten yhteisvaikutuksia eri ihmisryhmien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Arviointimuistiot on julkaistu Hankeikkunassa: STM062:00/2025. Linkki STM:n yhteisvaikutusten arviointiin: <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM062:00/2025>.

Vaikutukset asiakasmaksuihin

Omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korottaminen voi vaikuttaa niin sanotuista pitkäaikaisista palveluista omaishoitajalta perittäviin asiakasmaksuihin, sillä omaishoidon tuen palkkio voidaan katsoa tuloksi omaishoidon tukeen liittyvissä palveluissa asiakasmaksulain 7 b §:ssä tarkoitettujen pitkäaikaisten

Kirsi-Maria Mämlund-Laakso, neuvotteleva virkamies
Sanna Ahonen, erityisasiantuntija
Sini Huikuri, lakimies

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

palvelujen maksuja määrättäessä (esimerkiksi jatkuvan ja säännöllisen kotona annettavan palvelun maksu). Asiakasmaksulaissa säädetään kuitenkin myös hyvinvointialueen velvollisuudesta alentaa tai jättää kokonaan perimättä maksukyvyyn mukaan määrätty maksu siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korottamisella ei kuitenkaan ole vaikutuksia maksuun, joka peritään omaishoidettavalta palveluista, joita hyvinvointialue järjestää hoidettavalle omaishoitolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun omaishoitajan vapaapäivän ajaksi ja jotka korvaavat omaishoitajan antamaa hoitoa ja huolenpitoa.

Vaikutukset toimeksiantosuhteisiin perhehoitajiin

Esityksellä on vaikutuksia perhehoitajina toimiviin henkilöihin. Toimeksiantosuhteisen perhehoitajan hoidettavakohtainen hoitopalkkio perustuu hoidon vaativuuteen ja sitovuuteen. Päätoimisille perhehoitajille hoitopalkkio voi olla ainoa toimeentulon lähde, kun lyhytaikaisessa perhehoidossa hoitopalkkio voi olla osa muita tuloja. Perhehoidon päättymistilanteissa perhehoitajan toimeentuloa suojaa lähtökohtaisesti toimeksiantosopimuksessa sovitulta irtisanomisajalta maksettava palkkio.

Ennakoitavuus päättymistilanteissa ja niihin varautumisessa voi vaihdella. Perhehoidon ennakoimattoman päättymisen vaikutukset perhehoitajan toimeentuloon ovat merkittäviä silloin, jos asiakas on asunut perhehoitajan kotona pitkäaikaisesti ja pysyväisluonteisesti. Tästä syystä oikeus korvaukseen on rajattu koskemaan näitä perhehoidon muotoja, koska muutokseen sopeutuminen ei ole yhtä joustavaa. Toimeksiantosopimuksen päättymisen vaikutus perhehoitajan toimentuloon on erilainen silloin, kun kyseessä on asiakaskohtainen lyhytaikainen perhehoito, kiertävä perhehoito, hoidettavan kotona annettava perhehoito tai omaishoitajan vapaan aikana annettava perhehoito, koska näissä tilanteissa uuden perhehoidettavan löytäminen voi olla helpompaa.

Yhteisvaikutukset muiden etuuksien, tukien ja asiakasmaksujen kanssa - perhehoito

Perhehoitolain nojalla perhehoitajille maksetut palkkiot eivät ole ennakoperintälain (1118/1996) mukaista palkkaa, vaan työkorvausta, joka on ansiotuloa. Perhehoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa (81/2016), jossa hoitopalkkio katsotaan lain 85 §:n mukaiseksi eläkettä oikeuttavaksi ansioksi riippumatta siitä, liittyykö siihen työntekevelvoitetta.

Esityksen vaikutukset perhehoitajan etuuksiin ja tukiin sekä perhehoitajan maksamiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin ovat pienet. Perhehoitajalle maksettavalla irtisanomiskorvauksella voi olla mahdollisia yhteisvaikutuksia työttömyysetuuteen.

Jos toimeksiantosopimus on tehty ansaintatarkoituksessa, henkilön on työttömyysturvalakia (1290/2002) sovellettaessa katsottava olevan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu yrittäjä (yksityinen elinkeinonharjoittaja), vaikka hän ei olisi perustanut yritystä perhehoidon antamista varten. Tällöin henkilön oikeutta työttömyysetuuteen arvioidaan työttömyysturvalain yrittäjiä koskevien säännösten perusteella. Jos perhehoitoa ei anneta yrittäjänä, perhehoitajan työttömyysturva-oikeuteen sovelletaan työttömyysturvalain säännöksiä, jotka koskevat työllistymistä niin sanotussa omassa työssä.

Jos aiemmin päätoimisesti toimineelle perhehoitajalle jää edelleen hoidettavia yhtä tai useampaa hoidettavaa koskevan toimeksiantosopimuksen päättyessä, perhehoitajan työllistyminen yrittäjänä tai omassa työssä ei ole päättynyt työttömyysturvalaissa tarkoitettulla tavalla, eikä hänellä ole oikeutta

Kirsi-Maria Malmund-Laakso, neuvotteleva virkamies
Sanna Ahonen, erityisasiantuntija
Sini Huikuri, lakimies

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

työttömyysetuuteen työmäärän ja tulojen vähentymisestä huolimatta. Näissä tapauksissa ylimääräinen palkkio voisi turvata perhehoitajan asemaa.

Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korottaminen

Uudistuksella kohdennetaan lisää julkisia varoja omaishoidon tukemiseen. Omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korotus voidaan tulkita arvostukseksi omaishoitajien tekemää hoitotyötä kohtaan ja se voi osaltaan lisätä kiinnostusta omaishoitajana toimimiseen. Omaishoidon tuki muodostuu kokonaisuudesta eli hoitopalkkiosta, hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Näin ollen omaishoidon tuen palkkion lisäksi omaishoidon kiinnostavuutta lisää se, miten hyvin onnistutaan muodostamaan yksilöllistä omaishoitotilannetta tukeva palvelukokonaisuus.

THL:n tilastoraportin mukaan 70 prosenttia omaishoitajista on naisia. Naisten merkittävästi suuremman osuuden takia ehdotus omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korotuksesta kohdistuisi erityisesti naisiin. Muutoksella on siten sukupuolivaikutuksia. Omaishoidon tuen palkkion korottaminen voi lisätä naisten osuutta omaishoitajista entisestään ja/tai vähentää heidän työssäkäyntiään.

Tutkimusten mukaan omaishoito täydentää palvelujärjestelmää ja korvaa muiden palvelujen käyttöä. Mikäli uudet omaishoitotilanteet täyttävät sopimusomaishoidon myöntämisperusteet, omaishoidon laajeneminen saattaa vähentää hoidettavan muiden palvelujen käyttöä ja näin tukea palvelujärjestelmän toimivuutta tilanteessa, jossa henkilöstön saatavuus on heikentynyt ja suuret ikäluokat ovat siirtymässä iäkkäiden palvelujen käyttäjiä.

Osa omaishoidon tuen vähimmäispalkkion korotuksesta palautuisi julkiseen talouteen omaishoitajien maksamina veroina. Lisäksi omaishoitajien eläkekertymän paraneminen voi osaltaan vähentää tulevaisuudessa takuueläkkeen rahoitustarvetta.

Perhehoidon korvaus

Perhehoitajan kokema taloudellinen turvallisuus vaikuttaa myös perhehoitajana jaksamiseen ja siihen, miten hän kykenee vastaamaan hoidettavan tarpeisiin. Perhehoidon ennakoimattomasta päättymisestä maksettava korvaus voidaan tulkita arvostukseksi perhehoitajien tekemää hoitotyötä kohtaan, jolla välillisesti voidaan parantaa perhehoitajien pysyvyyttä ja uusien henkilöiden hakeutumista perhehoitajaksi. Taloudellisen tilanteen turvaamisella voidaan mahdollistaa perhehoitajan parempi keskittyminen asiakkaan hoitamiseen, jos esimerkiksi toinen hoitosuhde on päättynyt ennakoimattomasti.

Muut toimet omaishoidon kehittämiseksi

Omaishoitoa kehitetään myös kansallisella ohjauksella, joka käynnistettiin vuoden 2024 alussa. Ohjauksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti vahvistaa omaishoitajien yhdenvertaisuutta ja jaksamista muun muassa jatkamalla omaishoidon tuen myöntämisperusteiden yhtenäistämistä ja lisäämällä omaishoitajille mahdollisuuksia pitää vapaitaan. THL julkaisi vuonna 2024 Sopimusomaishoidon tilannekuva -selvityksen ja vuonna 2026 julkaistaan omaishoidon opas hyvinvointialueille. Lisäksi terveyden edistämisen määrärahaa ohjataan hallituskaudella omaishoidon kehittämisen hankkeisiin, joissa tavoitteena on kehittää toimintamalleja omaishoitajan terveyden edistämiseksi ja jaksamisen tukemiseksi. Vuoden 2026

Kirsi-Maria Malmund-Laakso, neuvotteleva virkamies
Sanna Ahonen, erityisasiantuntija
Sini Huikuri, lakimies

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

alkupuolella lisäksi selvitetään omaishoidon tuen yhtenäistämistä lainsäädännön tasolla ja/tai maksamisen siirtämistä Kelalle.

Tiedoksi Sosiaali- ja terveysministerin sihteeri Tiina Hartikainen
Erityisavustaja Hannu Peurasaari
Erityisavustaja Nuutti Hyttinen
Kansliapäällikkö Veli-Mikko Niemi
Osastopäällikkö Annakaisa Iivari
Johtaja Taru Koivisto
Johtaja Reija Klemetti